

L'EDAD MITJANA

La vida, al segle XV, era molt diferent de la nostra. La societat estava dividida en estaments o grups. La noblesa (el rei i els cavallers), els religiosos i, finalment, el poble (camperols i ciutadans). A la península Ibèrica, a més a més, conviuen persones de tres cultures (cristians, musulmans i jueus). Els Apunts d'història t'hauran ajudat a refrescar la memòria.

La ciutat de València n'és un bon exemple. Arran la conquesta del regne per Jaume I, els cristians comencen a repoblar i ocupar la terra que abans era dels moros. A conseqüència d'açò, la ciutat de València, com moltes altres, es divideix en tres zones. D'una banda, els barris cristians i, d'una altra, altres dos barris emmurallats, dins del perímetre urbà: la moreira o aljama, on vivien els musulmans, i la jueria o call, on vivien els jueus.

1. En la novel·la apareixen personatges representatius d'aquests grups. Sabries trobar-ne exemples? La graella següent et pot ajudar a classificar-los:

Cristians	noblesa	Jaume de Lloris, Marianna, Isabel de Montblanc, Capità Llària, Alfons d'Íxer	
		religiosos	Bru de Trèmol
		poble	Elionor, Magdalena, Josef Salom, Josepa
Musulmans	poble	Alí, Suleima	
Jueus	poble	Josef Salom	

2. La història ens ensenya que els pobles estan formats per la contínua arribada i integració de gent de diversos llocs i cultures. Els noms de persones i els topònims o noms de lloc, en guarden restes. Com a prova, els valencians tenim noms de pobles d'origen íber (Elx), llatí (València), àrab (Albaida, Alacant) o cristià (Castelló). A partir d'algun mapa (per exemple un atlas del País Valencià) i amb l'ajuda del vostre professor, feu una llista dels pobles de la vostra comarca i proveu d'esbrinar-ne l'origen.

Cocentaina: Topònim. Villa de 7.500 habitants situada al nord d'Alcoi.

Fonètica: KOSENTÁINA

Etimologia: d'origen segurament preromà. Els historiadors valencians han suposat si venia de contestania, nom del país dels contestanis que segons els antics geògrafs, poblaven la religió medieval de l'actual País Valencià, en el repartiment de València apareix el nom d'aquesta població amb la forma Coçolania.

3. Els noms de persona també tenen diversos orígens. I significat! Consulteu un diccionari d'antropònims (noms de persones) i mireu d'esbrinar el significat i l'etimologia del vostre nom i el dels vostres amics o parents. Ja veureu quina sorpresa s'emporteu quan els digueu que volen dir.

Miguel: nom hebreu del AT, dut per l'arcàngel cap de les corts celestials que va derrotar a Satanàs. Del hebreu mikael, Deu es just, incomparable, o, simplement, ¿Qui com Deu?. Popularisme en Espanya des de el renaixement. M. De Cervantes, es el mes famós literari, i M. Primo de Rivera, dictador espanyol enter 1923–30.

Lydia: del grec Lydia, originari de Lyd, antic nom de la comarca de Lidia, en l'Àsia Menor.

Amparo: nom molt popular en tota Espanya, però especialment en el País Valencià, la seua capital te per patrona la Verge dels Desemparats. Del llatí manuparare, posar la ma, protegir.

Jaume: la mes popular derivació de Jacob. Popularisme en Espanya i França, dut per els reis de la corona d'Aragó i innumerables personatges celebres i introduïda en el llenguatge diari. Entre nosaltres, el Jaimito es tot un tip de personatge.

El text

- L'autor diu que aquest llibre és una novel·la. Però de novel·les, n'hi ha moltes classes i gèneres. De segur que en coneixes un fum i sabràs relacionar el gènere de la columna de l'esquerra amb l'autor que més ha va destacar, de la columna de la dreta. Per donar-te una pista, hem posat també el títol d'una de les seves novel·les més conegudes.

Aventures Jules Verne: La volta al món en vuitanta dies

Romàntica Isaac Asimov: Jo, robot

Històrica Stephen King: El resplendor

Ciència ficció Emily Brönte: Cims borrascosos

Terror A. Conan Dolye: Aventures de Sherlock

Holmes

Policíaca Umberto Eco: El nom de la rosa

- Dins de quin gènere o gèneres de novel·la classificaries *El misteri de la Lluna Negra*? D'óna'n raons.

El llibre de la Lluna Negra, predomina mes d'un gènere, la podríem classificar, per una novella d'aventures, ja que en tot el llibre, sempre estant passant-li fets a la protagonista.

Tambe pot ser una novella d'intriga, ja que fins en final de la novella, no saps qui es la Lluna Negra, i això fa que estigues intrigat.

Els personatges

- Elionor, la protagonista, fa la descripció de molts personatges, però no la seua. Com te la imagines, tant pel que fa al físic com al caràcter?

Elionor, es una xica molt intel·ligent. Es una persona que no li importa donar les coses als demés.

M'imagina que el seu físic es, una pell morena, cuasi com si estiguera bruta, els seus cabells obscurs, ja que en aquella època, el que mes abundava eren les persones morenes.

- L'autor, per presentar-nos el llibre, utilitza la vella tècnica del manuscrit trobat pràcticament per casualitat. La història és una llarga carta que la protagonista envia a la seua filla, molt de temps després d'haver passat tot.

En la primera activitat, ja hem recordat qui són els personatges de llibre, creats per la imaginació de l'autor. A banda d'ells, a la novel·la en són esmentats d'altre, que fan referència a personatges reals i històrics (reis,

papes, escriptors...). T'en recordes? Busca'ls i digues qui eren i per què van passar a la història. Pots utilitzar una enciclopèdia per buscar-ne informació.

Rei: Alfons el Magnànim

Rei d'Aragó que va realitzar una brillant política de expansió mediterrània, culmina per la conquesta de Nàpols. Era fill de Fernando I i de Leonor de Alburquerque i casat amb Maria de Castilla, una filla del monarca Enric III. Va tindre tenses relacions amb els estaments privilegiats de Catalunya. Incorpora Sicília i va pretendre assegurar la possessió de Còrsega y Cerdanya. Va intervindre en Nàpols davant la petició de l'ajuda que li va dirigir la reina Juana, la que li va designar hereu del regne italià. Però una rebel·lió dels napolitans, en 1423, fastidia els seus plans.

Papa: Alexandre VI

Papa de la família Borgia, famós per la seua vida llicenciada i corrupta. Rodrigo de Borja va nèixer un Xàtiva, prop de València, va ser adoptat per la família del seu oncle matern. Alfons Borgia. Quant era un adolescent, Rodrigo va rebre subvencions i rentes eclesiàstiques. Estudiant dret en Bolonia, va tindre una excel·lent carrera, aplegant a ser cardenal, obispe i competent administratiu de la cort del papa.

Escriptor: Ausias March

Poeta valencià, nascut en el regne de València. Es el primer poeta culte, que, en l'àmbit de la literatura catalana, trenca amb la tradició de la literatura provençal: la llengua, les referències culturals i el preciosisme dels trobadors.

Va nèixer en Gandia, en una família de la xicoteta noblesa; el seu pare i el seu oncle també van ser poetes. Durant el regnat d'Alfons el Magnànim va prendre part de diverses expedicions militars, per les que va ser recompensat amb concessions territorials i títuls honorífics. Es va casar amb Isabel Martorell germans de Joanot Martorell, autor de Tirant lo Blanc, quant va enviudar va traure noves núpcies amb Joana Escorna.

L'acció

1. Mentre llegim una novel·la, és bo prendre algunes notes sobre el nom dels personatges o les accions principals de cada capítol. Això ens ajuda a recordar millor, una vegada hem acabat de llegir, els noms i els passatges més importants. Un lector va resumir en unes quantes frases l'argument d'alguns capítols. Però

vés per on, com que era un poc atarantat, les va copiar de forma desordenada. Podries ajudar-lo a ordenar les frases, segons l'ordre cronològic en què passen en la història?

- Elionor conta com i per què va arribar a la ciutat de València.
- Elionor escolta la història del botí de l'Alquibla, quan Josef Salom i el capità Llòria la refereixen a en Jaume de Lloris.
- Elionor i en Jaume se'n van al castell d'Íxer.
- La protagonista es queda sola al castell. Coneix Alí i mor Alfons d'Íxer, en estranyes condicions.
- Elionor investiga pel seu compte. Amb l'ajuda d'Alí, arriba fins el barranc del Fatifat i troba un misteriós cavaller que per un pèl no els talla el cap.
- Jaume de Lloris torna al castell d'Íxer i s'assabenta de tota la història. Descobreix que la mort d'Alfons ha estat natural.
- L'inquisidor Bru de Trèmol segresta Magdalena.
- Jaume i Isabel de Montblanc entren al convent de Sant Agustí i cauen en la trampa de l'inquisidor. L'arca del tresor es buida.
- La novel·la segueix l'esquema argumental clàssic. Vés a l'índex i agrupa els capítols segons formen part del

plantejament, el nus o el desenllaç de la història.

Plantejament: els capítols 1 On es conta per quines raons i, 2 De l'arribada al casal d'en Jaume, 3 De les coses que algú pot esbrinar, 4 On la protagonista acompanya en Jaume.

Nus: els capítols 5 On es descriu l'entrevista amb Alfons d'Íxer, 6 De les sorpreses que pot deparar una nit, 7 Dels veïns del castell, 8 On es conten els descobriments arran, 9 De l'aparició de l'inquisidor, 10 On es revelat el secret màgic, 11 De la tornada a València, 12 On es conta el que va passar.

Desenllaç: els capítols 13 De la visita d'Alí i, 14 De dos que se'n van, 15 On es conta fer un pacte, 16 La nit de la Lluna Negra, 17 Final.

Detalls d'estil

El llenguatge i l'estil són sempre els protagonistes invisibles de qualsevol història, tant per la riquesa d'adjectivació com per l'abundor o bellesa de recursos expressius (comparacions, metàfores, personificacions...).

- La descripció següent, de la criada Josepa, quins sentiments et desperta? Subratlla amb llapis les paraules que indiquen grandària. I encercla les paraules que facen referència al caràcter.

Va obrir-nos una donota redona i enorme de cos, eixuta i malagradosa de cara. Ens llança una mirada inquisitiva des de dalt de la trona on la situava la seua alçada monumental. Vam sentir-nos diminutes, igual que unes formigues. Tenia un rostre inflat i revingut com una bota de vi uns cabells color d'herba seca, eriçats i punxeguts.

Es una dona molt antipàtica, amb un caràcter molt horrorós, una dona, a la que ningú, no vol tindre per els seus voltants.

- Ara, et tornem a presentar la descripció de l'inquisidor. Quina idea ens vol transmetre l'autor? Per mitja de quines paraules ho aconsegueix? Subratlla les paraules i expressions que indiquen foscor, por, dolor, coses negatives.

Tot seguit, va davall un frare, vestit amb l'hàbit blanc i negre de Sant Domènec. Era de mitjana alçada i caminava a passos curts, sense pressa però amb un determini inquietant. El rostre expressava sobretot gravetat i aflicció. Els ulls se't clavaven amb tanta intensitat que amb una mirada n'hi havia prou, per arribar a l'ànima de l'interlocutor i llegir-li els pensaments més ocults. Atès que aquesta classe d'inspeccions sempre són intolerables, el més habitual era que no desitjares tornar a topar-te amb aquella mirada. I t'estimaves més refugiar els ulls al terra, abans que haver d'enfrontar-te amb els d'aquell home.

Ens vol transmetre l'idea, de com es el caràcter de l'inquisidor, de com eren les persones en aquella època.

- Has vist què fàcil? Prova ara tu, si vols, descriure algun personatge famós que et faci por, riure o plorar. Fes-ho a partir de la combinació de substantius i adjectius que es relacionen amb la idea o el sentiment que vols expressar, com has vist en les descripcions anteriors.

La Duquessa d'Alba

Sempre camina molt poc a poc, com si tinguera al mig de les cames algo que no vuigera que se li caiguera.

Quant esta parlant, no obri la boca, que de tantes voltes que s'ha operat, se li a quedat boca de peix, els seus cabells, pareixen que siguen cabells electrocutats. Quant la veus per la televisió, ens m'entra molta risa, ja que

la seua manera de parlar es molt fàcil d'imitar.

Ara, escriu tu...

- Per grups o individualment, elaboreu un relat d'intriga. Recordeu que abans, caldrà que imagineu:
 - Un detectiu i un ajudant.
 - Un client i un cas (un segrest, un robatori, un assassinat...).
 - Els sospitosos.
 - Les pistes que ajudaran a resoldre el cas.
 - El culpable (no s'ha de descobrir fins al final de tot).
 - El desenllaç.

Aquell rellotge

Un bon dia, a la ciutat de Nova York, una parella d'enamorats, anaven caminant per l'avinguda principal. Anaven a la rellotgeria, ja que era el seu aniversari, i anaven a regalar-se uns rellotges.

Entraren a la rellotgeria, i elegiren els rellotges que mes els havien agradat, pagaren, i sen anaren a caminar un ratet.

Caminat per la vorera, un lladre els va atacar, i els va furtar tot el que duien damunt, i va pegar a la fuga.

La parella d'enamorats, molt desolada, sen van tornar a casa plorant, quant van aplegar, es van trobar a Joan, un amic seu que era detectiu, la van contar els que els havia passat. Joan es va posar mans a l'obra, comença a investigar tot el que havia passat aquell dia.

Va passar el temps, i no tenien cap notícia de Joan.

Van decidir anar a casa de Joan per veure si sabia alguna cosa, ja que havia passat molt de temps, i no sabien res d'ell. Quant van aplegar a la seua casa, ven veure que Joan no vivia sols, vivia amb una xica molt preciosa. Tocaren al timbre, i entraren a fer-li la visita, Joan no estava en eixos moments en casa. La parella d'enamorats, es va adonar d'una cosa, la xica d'uia un rellotge, com els que ells es van comprar abans que es atracaren. De seguida va anar Joan, i tambe nuia el mateix rellotge, sen anaren corrents, ja que no podien creure el que havien vist, sen anaren a cas, i es posaren a traure conclusions, vins que van aplegar a que Joan els havia atracat aquella vegada, per això, sel van trobar el mateix dia esperant-se a la seua porta de casa, per a que no sospitaren d'ell.

Van passar el dies, i la parella d'enamorats, es va inventar una estratègia, per a que caigueren en la trampa, i poder-los descobrir.

Es van posar mans en l'obra, i el pla que havien pensat els va eixir a la perfecció, i Joan es va delatar.

- Per acabar, respon les preguntes següents, si encara no estàs baldat:

. Qui és el personatge que més t'ha agradat? Per què?

El personatge que més m'ha agradat a sigut Elionor, ja que es una xiqueta que no te por a res, i sempre esta disposta a ajudar a tot el mon.

. Quin és el personatge més antipàtic?

El personatge més antipàtic es l'inquisidor, ja que sempre esta clavant cullera en tot.

.Esmenta les tres coses que més t'han agradat de la novella i les tres que menys gràcia t'han fet. Després, posa una nota a la novel·la del 0 al 10.

Quant Elionor va a casa del seu oncle Jaume.

Quant Elionor i Alí, es topen amb aquell ser.

La carta que Elionor li escriu al seu oncle, d'esprés que haguera passat tot.

Quant es mor Alfons, i d'escriuent com esta l'habitació i el cadàver.

La novella la puntuaria amb un 10, ja que m'ha agradat molt, es una historia que pareix que siga reial, ja que estàs llegint, i et claves dins dels personatges.

. Imaginat que tens un amic amb qui intercanvies xats per internet. Un dia et demana que li recomanes algun llibre, perquè s'avorreix i vol llegir alguna coseta, per allò de cultivar una miqueta l'esperit. I tu, com que aquest llibre t'ha agradat tant que ha canviat la teua vida, decideixes enviar-li'n un e-mail amb una breu ressenya. Com la faries? Aquest esquema et podrà ajudar:

- Noticia breu sobre l'autor: Qui és? Ha escrit més llibres?
- Breu resum de l'argument: de què parla el llibre? No lo ho contes tot, ni tampoc el final, o li llevaràs l'interès de llegir-lo.
- Personatges; Qui són els protagonistes? Què fan? Són interessants o uns ploms? Quin t'ha cridat més l'atenció?
- Opinió personal: quines coses t'han agradat i quines no? Val la pena llegir el llibre o millor llançar-lo al foc? T'ho has passat bé o ha estat la pitjor de les tortures? Has après alguna cosa? Sigues sincer. Les mentides es noten moltíssim.

I recorda que fer una ressenya és com contar-li a un amic què conta una pel·lícula. No n'hi ha prou amb resumir-ne l'argument. Has de dir la teua opinió. Encara que no siga bona. Però sempre amb arguments.

Hola Miguel Àngel:

Vaig a dir-te un llibre que segur que tentraran moltisimes ganes de llegirte-lo.

El llibre es diu El MISTERI DE LA LLUNA NEGRA, el seu autor es Francesc Gisbert. Francesc, és professor de Valencià, ha guanyat molt premis, va nàixer el 1976.

Aquest llibre tracta sobre un tresor, que no el poden pillar, fins que passen un anys determinats. Mentre passen els anys apareix la lluna negra, i es fa moltisimes coses.

El seu personatge principal és Elionor, una xiqueta, que no li sap mal fer res per ningú.

La meua opinió personal d'aquest llibre es molt bona, ja que el llibre m'ha encantat moltissim, és un llibre molt intrigant, ja que fins al final del llibre no el dones conter de moltisimes coses.

El recomane que el llisques aquest llibre.

Adéu.

